

Найвищий показник живої маси мали корови третьої групи 504,55 кг, що на 7,8 і 3,82 кг більше ніж у тварин першої і другої групи відповідно. Тварини всіх груп за показником живої маси відповідали вимогам стандарту першого класу.

Коефіцієнт молочності у тварин всіх груп був досить високим. Так найвищим він був у корів третьої групи 1251,7 кг, що на 36,6 та 30,2 кг більше ніж у корів другої та першої груп відповідно.

Вивчення молочної продуктивності, корів первісток української чорно-рябої молочної породи, показав тісний взаємозв'язок із інтенсивністю росту піддослідних тварин в період вирощування.

Шутяк Олександр

к.с.-г.н., доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СОНЯШНИКОВОГО МЕДУ БДЖОЛАМ У ЗИМОВИЙ ПЕРІОД

У зимовий період бджоли споживають квітковий мед, який містить у собі всі необхідні для їх організму компоненти. Однак для бджіл придатний не будь-який мед. Не рекомендують залишати на зиму мед із таких культур, як соняшник, ріпак, гірчиця, свиріпа, а також інші види рослин із родини капустяних. Такий мед швидко кристалізується в стільниках і стає причиною незадовільної зимівлі, а нерідко і загибелі бджіл [1]. Думка науковців та пасічників-практиків щодо використання меду із інших перерахованих медоносних рослин для годівлі бджіл в зимовий період одноставно негативна, а от використання соняшникового меду з боку одних пасічників піддається критиці, на думку інших – він цілком придатний при належній підготовці сімей до зимівлі.

Взяток із сояшника для багатьох бджолярів минулого року був останнім в сезоні. Питання доцільності годівлі бджіл зимою соняшниковим медом постало перед великою кількістю пасічників-практиків та є особливо актуальним, оскільки площі посівів соняшнику на Поділлі суттєво зросли.

Як свідчать дані літератури, соняшниковий мед більш схильний до кристалізації в засушливі роки. Крім того, даний процес залежить від температури зберігання меду. Швидше всього кристалізація проходить при 13–14°C. Як підвищення, так і пониження температури сповільнюють процес кристалізації. Перебування меду в добре утепленому гнізді бджіл є важливою умовою збереження його в розчинному стані. Різка зміна тепла і холоду у вулику призводять до значного пришвидшення кристалізації. Для попередження цього небажаного процесу необхідно утримувати бджолосім'ї в скорочених добре утеплених гніздах з стільниками, щільно вкритими бджолами, зменшувати льотки, розміщувати вулики в захищених від вітрів місцях [3].

Пасічникам рідко вдається отримати монофлорний мед, оскільки в радіусі активного льоту бджіл трапляються й інші медоноси, що мають однаковий час

цвітіння та одночасно можуть використовуватись бджолами. Найчастіше поруч із соняшником бувають поля з іншими сільськогосподарськими ентомофільними культурами. На узбіччі доріг, на галявинах, в ярах завжди є дикоростучі медоноси. Враховуючи це, стверджувати, що весь мед соняшниковий, в більшості випадків, ми не можемо. Суміш соняшникового меду (особливо з медом, що має підвищений вміст фруктози) ніякого негативного впливу на зимівлю бджіл та весняний їх розвиток немає.

Крім того, після відкачування соняшникового меду бджоли приносять нектар із осінніх медоносних рослин, що в окремих випадках дають гарний підтримуючий взяток. Іноді виникає необхідність підгодовувати бджолосім'ї цукровим сиропом. Деякі пасічники радять розпечатувати рамки із соняшниковим медом та догодовувати цукровим сиропом. Все це зводить до мінімуму негативний вплив меду отриманого із соняшнику.

Стільниковий мед кристалізується значно повільніше, ніж відцентровий. У старих стільниках, з яких вже не раз відкачували мед, кристалізація відбувається набагато швидше, ніж в щойно відбудованих. Пояснюється це тим, що в старих стільниках від попередньо відкачуваного меду залишаються зародкові кристали, що можуть викликати його кристалізацію впродовж 2-3 місяців. Навіть в очищених бджолами стільниках залишається достатня їх кількість, якщо ж стільники складають на зберігання вологими після відкачування меду, утворення кристалів значно прискорюється [2]. Своєчасне вибракування та правильний догляд за стільниками можуть затримати процес кристалізації.

Незважаючи на значну кількість несхвальних відгуків про якість соняшникового меду для годівлі бджіл в зимовий період багато пасічників успішно його використовують впродовж десяти і більше років без особливих нарікань. Взяток із соняшника переважно є останнім в сезоні, а годівля цукровим сиропом взамін соняшникового меду, як часто радять практики, призводить до ослаблення сімей восени.

Особливу шкоду завдають бджолиним сім'ям пізні взятки із соняшника. Проте, негативний вплив його не стільки в поганій якості меду для зимівлі, як у помітному ослабленні бджіл перед зимою. Виведені у серпні молоді бджоли, які успішно можуть зимувати, виснажуються на пізньому медозборі, а виростити їм заміну сім'ї вже не встигають, що призводить до загибелі сімей або ж суттєвого їх ослаблення.

Минулого сезону із зазначеною проблемою вперше стикнувся і я. Окрім досить пізнього взятку із соняшника, тепла осінь сприяла цвітінню озимого ріпаку на відстані 300-400 м від пасіки. Приємно вразив весняний дружний обліт на пасіці та стовідсотковий вихід бджолосімей. Тому можу стверджувати, що на зимівлю бджіл значно більший вплив мають сила сімей та правильність формування гнізда.

Отже, годівля бджіл соняшниковим медом в зимовий період допустима, проте його можна згодовувати лише сильним і здоровим бджолиним сім'ям, максимально скорочувати гнізда та якісно утеплювати. Необхідно уникати пізніх взятків із соняшника, що виснажують бджолосім'ї та не допускати зимівлю слабких сімей, які не можуть забезпечити належні умови в бджолиному гнізді та оптимальну консистенцію соняшникового меду.

Список використаних джерел

1. Броварський, В. Д. Розведення та утримання бджіл [Текст] / В. Д. Броварський, І. Г. Багрій. – К.: Урожай, 1995. – 224 с.
2. Рут, А. І. Енциклопедія бджільництва. URL : <http://webfermer.org.ua/bdzhilnyctvo/krystalizacija-medu.php>.
3. Таранов, Г. Ф. Корма и кормление пчел [Текст] : 2-е изд. перераб. и доп. / Г. Ф. Таранов. – М.: Россельхозиздат, 1986. – 160 с.

Щербатюк Наталія

к.с.-г.н., доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ІНТЕНСИВНИЙ РІСТ І РОЗВИТОК ТЕЛИЦЬ Є ЗАПОРУКОЮ ВИСОКОЇ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ КОРІВ

У сучасних умовах промислового ведення галузі молочного скотарства особливого значення набуває проблема вирощування високоякісного ремонтного молодняка.

Практичний досвід селекції молочного скотарства переконує, що інтенсивний ріст і розвиток ремонтних телиць визначає майбутнє формування бажаного типу будови тіла у дорослому стані і є запорукою наступної високої молочної продуктивності корів та відповідної оплати кормів.

Важливим і ефективним фактором, що сприяє підвищенню темпів генетичних змін популяції молочних порід є міжпородне схрещування, яке дає змогу швидко і ефективно поліпшувати одну породу за допомогою іншої, яка добре пристосована до сучасних технологічних умов [1, с. 2-5].

Головними чинниками збільшення продуктивності худоби є підвищення генетичного потенціалу тварин засобами селекції і створення їм оптимальних умов вирощування, годівлі і утримання для повної його реалізації. Вирішення проблеми підвищення генетичного потенціалу продуктивності худоби в значній мірі залежить від правильного і своєчасного використання досягнень генетики і селекції та від знання стану порід. Тому дослідження, направлені на комплексне вивчення закономірностей росту і розвитку ремонтних телиць подільського заводського типу української чорно - рябої молочної породи, екстер'єрно - конституційних особливостей, проведені в конкретних природно – кліматичних та кормових умовах є актуальними і представляють значний теоретичний і практичний інтерес.

Дослідження проведені в ТОВ "Козацька долина 2006" вивчали ріст і розвиток ремонтного молодняка телиць від народження до 18 місячного віку. Умови годівлі, догляду і утримання були однаковими для тварин усіх груп. Живу масу ремонтних телиць вивчали за даними зоотехнічного обліку та щомісячних індивідуальних зважувань. Для оцінки відносної швидкості росту використовували формулу С. Броді. Оцінку молочної продуктивності проводили загальноприйнятими в зоотехнії методами.